

SZŐLŐBEN.

(Ezelőtt: „Egy év a szőlőben.”)

Havi folyóirat szőlősgazdák számára

Megjelenik minden hó 28-án

Előfizetési díj. Egész évre 2 frt.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos

CSOMOR KÁLMÁN

Az idei szüret.

Az idén valami nagy szőlőtermés az általánosságban nem mondható.

Vannak ugyan vidékek, amelyek kivételt képeznek. De ez máskor is volt és lesz. Azonban a csekély kivétel: *a nagy általánosságra alig van lényeges befolyással.*

Tehát mondhatni, *az idei termés közepesnek mutatkozik.*

Mutatkozott csak, mert az utóbbi időjárás azon felette sokat változtatott.

Először is meglepte különösen a homoki szőlőket a lisztharmat.

És ezen betegség nem hogy megállott volna, de némely vidéken az egész határokat előzönlötte.

A lisztharmat által meglepett szőlők oly siralmas állapotban vannak, hogy az ember szive elfacsarodik, ha a nagy fenttarthatlan pusztításokat nézi.

Ismételem vannak vidékek, ahol alig lesz valami bor termés; csemege szőlőről pedig ilyen helyen szó sem lehet. Mivel a lisztharmat által meglepett csemegezőlőt nem lehet forgalomba hozni; de azokat sem, amelyeknél a lisztharmat ellenni védekezéstörtént; mert hát kinek jutna eszébe, lisztharmattal meglepett, vagy pláne még kénporral is behintett szőlőt élvezni?! . . .

Tehát a csemege szőlő az idén felette keresett lesz. Szerencsések azok, akiknél a tisztharmat nem jelentkezett; azok ez évben igen magas árt fognak csemege szőlőikért elérni.

Ezt a körülményt jó lesz a szőlősgazdának megfigyelni, és ahhoz alkalmazkodni.

A bortermesre vonatkozólag sincs valami kecsegtető remény.

Ahol a liztharmat föl nem lépett, *ott sincs valami fényes kilátás a borterményre. Ezt különösen a beállott nagy szárazság leremtelle meg.*

A nagy szárazság folytán a szőlők bogyójai kicsinyek fejlődetlenek maradtak; s ha beérnek is: *aprók, vastag héjuak és kevés lé tartalmuak lesznek.* S így a bortermelésünk is nagyon alul fog állani a közepes termésen.

S ha az esőzés beáll, félni lehet, hogy ebben az abnormis idejű időjárásban megrohad.

Ehhez jön azon körülmény, hogy ez évben a horhamisttók egy részének erősen a körmükre ütöttek, mely körülmény a borkereskedőket arra fogja indítani, miszerint még a szüret alatt ellássák magukat tőke terméssel.

Ezen körülménnyel fogva az idejű termés keresett lesz.

Lesz vevő bőven; nem úgy mint a múlt évben.

Ha most már mindezekhez hozzá vesszük azt, hogy *ha kevés a lé: jobb lesz a bor, így az idén előre láthatólag, ha csak valami tartós eső a fűrtöket meg nem rohasztja: igen jó bor lesz.*

Mindezekből a levont kasszekvencia az, hogy a bor ára a szokottnál magasabb lesz.

Annak a szegény szőlősgazdának, aki évek óta öli magát a szőlészeti nehéz küzdelmeivel, s rakja bele a keservesen egybegyűjtött vagy kölcsönvett pénzét, ezen itt felsorolt körülményeket jó lesz megszívlelni, s így borait mint értékes anyagot előre ne pocsékolja el. De várja meg az árak alakulását, s csak azután bocsássa áruvá az idejű termését.

—y. —s.

A szüret előtt.

A rendes szőlősgazda szüret előtt jóval hozzá fog a szüretelő edények és a hordók rendezéséhez.

A szüreti eszközök között fő szerepet játszik, különösen ott ahol vörös borokat készítenek: a szőlő-malom, és a három fenekű ugynevezett francia kád.

Mielőtt ezen két lényeges és nélkülözhetlen két eszköztől bővebben szólanánk, még azt akarjuk megjegyezni, hogy a gazda maga szerezzze be a szedők részére szükséges rocskákat edényeket.

Hányszor lehet látni, hogy a szüretelő napszámos mily szenny es

fertőzött rocskákkal, szüretelő edényekkel jelenik meg a szüreten, s így tudja az ég: miféle szennyes dolgokat visz bele a szőlőmustba.

Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a szedők kései élesek legyenek; mivel az életlen késsel addig ránczigálja a fürtöt, míg annak bogyói lehullnak, mit azután felszedi legtöbbször lusta.

A fehér bor készítésénél az a szokás divik, hogy szüretkor azonnal leszűrik a levét. Ennél jobb eljárás az, ha a fehér szőlőt is, miután jól megőröltük és jól megtapostuk, ha fedett borházunk van, vagy meleg az idő: legalább 24 óráig, ha hűs az idő és nyitott borházunk van: 48 óráig a törkölyön hagyjuk.

A két eljárás között a különbség az, hogy a rögtön leszűrt lé csak a bogyó belsejében levő húsos részek között levő levét tartalmazza; a törkölyön, fennebb mondott ideig erjesztett lé felveszi: a szőlő bogyónak héjaiban levő illatos részeket, valamint a szőlő magjából bizonyos mennyiségű csersavat vesz fel.

E szerint a törkölyön erjesztett mustnak bora mindig testesebb, mindig illatosabb és mindig tisztább lesz. Sőt a színe is határozottabb, amennyiben a bogyók héjaiból aranysárga színt nyer.

Azok a borok tehát, amelyek aranysárga színűek, azok rendszeren törkölyön erjesztettek; amelyek fehéres színűek: azok azonnal leszűrettek.

Fő dolog a fehérbornál a tisztaság.

A törkölyön erjesztett borban levő csersav, a bort mindig rendben tartja. Ennek bora tükrösebb fényesebb.

A vörös bor készítésénél a szőlő-malom, a jó taposás, a három fenekű francia kád, és végre a fedett borház nélkülözhetlen kellék.

A törkölynek többszöri leverése által is lehet vörös bort előállítani, de a tökéletes finom valódi vörös borok, a következőképen állíthatók elő.

A borháznak, ahol vörös bort készíteni akarnak: fedettnek kell lenni azért, hogy a hőfok elég magas legyen arra, miszerint a bor gyors tempóban teljesen kiejedjen.

Hideg kamrában az erjedés nem tökéletes. Azért van azután az, hogy némely borok tavasszal a szőlő virágzásakor, és nyáron a kánikulában: újból megzavarodnak lassu és forradásnak indulnak.

De ha fedett helyen, hűs időben, kellőleg fűtött borházban forr ki: az ilyen bor sem tavaszon, sem nyáron át nem zavarodik meg. Az ilyen bort, azután egész biztosan lehet butellázni szállítani.

A kellő melegség mellett a vörös bor készítésére nagy szerep jut: a három fenekű kádnak.

Azok kedvéért, akik nem ösmerik, bemutatjuk a három fenekű kádat.

A kád alulról szélesebb mint felülről. A közepén egy beerősített, lyukakkal elátott fenék van; melynek közepén egy tolózáros szintén lyukakkal ellátott ajtó van.

A tetején be pedig egy telyes fenék, melynek a közepén egy nyiló ajtó van, és ennek közepén egy aknalyuk.

A vörösbort-adó szőlő, előbb a malmon jól megőröltetik, azután a leve leszédetik, s így következik a törköly taposás, a mely abból áll, hogy a kádba egyikét taposó ember bele megy, s a törkölyt addig ta-

possa : míg az teljesen lekvár alakú nem lesz.

A taposást úgy kell eszközölni, hogy a taposó a sarkával haladjon lefelé. Az a taposás jó, ha minden le érésnél a sarok *koppan*. Azért tehát egyszerre sok törkölyt nem szabad a kádba tenni.

A megtaposott törköly, a három fenekű kád alsó ürességbe helyezendő; s ha az tele van: a lyukas fenek toló-ajtaja behúzendő, és a lé akkor reá öntendő. Ha az időjárás meleg, a kádba összesített törköly erjed és forrásba jön, s mindig fölfelé igyekszik; de ebben a lyukas közepső fenek meg akadályozza. S így az egész törköly a lé alatt lévén: a forradás által a szőlő bogyók minden alkató része, úgynevezett illó részek a lébe mennek: a szőlő héjában levő festanyag feloldódik, és a levet vörösre festi.

Ha a forradás teljesen megszűnt, a kád alsó részén levő csaplyukon a lé kibocsájtatik, s hordóba öntetik. Ha a csurgás 1—2 nap alatt megszűnt, a törköly kiszedelve kipréseltetik.

Aki az így kezelt törkölyt látja, teljesen tisztában van magával azon előnyökről, melyet egy ilyen kád nyújt.

Azért tehát, aki vörös bort akar készíteni: ilyen eljárást kövessen

János gazda.

Mire tanít meg a szárazság?

A nagy esőhiány folytán a szárazság oly nagy, hogy annak hátrányai a szőlőkben már eddig is és pedig egyes vidékeken nagyban láthatók.

A szőlők bogyójai egyáltalában nem fejlődnek; egyes helyeken pedig a szőlőlombok kezdenek sárgulni; sőt némely helyeken már le is hullanak.

Daczára ezen általánosságban jelentkező bajoknak, mégis vannak egyes szőlők, amelyek eléggé jól állanak.

Eme feltűnő különbségnek okát ha kutatjuk, csakhamar megtaláljuk; s egyuttal ebből megtanulhatjuk: mily eljárást kell követnünk, hogy hasonló szárazságban szőlőink jól vagy legalább is közepesen álljanak.

Amely tőke vesszője ültetés alkalmával rövid volt, annak gyökerei közelebb jutván a felszínhez: *abban a szárazság nagy kárt tett*. Mivel a föld felületéhez közel eső gyökerek nem nyerhetnek tápnedvet: s így nem képesek a szőlőtőt táplálni.

A mely tőkének alsógyökerei nem fejlődhetekki, nem hatolhattak le mélyen a földbe, ahol az ilyen szárazságban is található némi nedv; a tőkét sem képesek jól táplálni.

Amely tőkék döntés által nem kerültek elég mélyen a földbe: a szárazság ott is károkat tesz. — És végre, ha a gyökeres vesszők gödrökbe rakattak ugyan, de gödrök nem voltak elég mélyek, és ahol a vesszők meghajlítva tétettek a gödörbe: *szintén rosszul állanak a szőlők*.

Mindezekből tehát az a tanulság, hogy ültetés alkalmával elég hosszú sima vesszőket kell használni, hogy a gyökerek a földbe mélyen

behatolhassanak; — hogy az ültetést, különösen az első években legalább 4 éven át a harmat gyökerektől meg kell tisztítani, hogy így a tő alsó gyökérzete erősen kifejiődni és a földbe mélyen behatui kényszerítessék, — s hogy a döntést mélyen kell eszközölni, hogy így a vesszők mélyre jutván, gyökereit hasonlóan mélyre bocsájtásák. És végre ha a gyökeres vesszőket gödrökbe ültetjük, akkor kellő mély gödröket ássunk neki.

Szóval az összes törekvésünk oda irányuljon, hogy a tőkék gyökerei mélyen jussanak a földbe, mit csak mély ültetés vagy döntés által érhetünk el; és azt ugy fokozhatjuk, ha a tőkék harmat gyökereit rendszeren minden évben egyszer eltávolítjuk; és ezt mindaddig eszközöljük, míg a tőke legalább 5 évet elért, mely idő alatt a gyökerek jó mélyen a földbe behatoltak.

Ezen eljáráson kívül még egy fő dolog van, melylyel a szárazság nagy kártékony hatását ellensúlyozni lehet. — *Ez a kapálás.*

Tudvalevőleg a nagy szárazságban a föld megrepedezik; a repedéseken át a föld altalaja kiszikkad: s ilyen repedezett talajban a szőlőtőkék még többet szenvednek a szárazságtól.

Az idei szárazság alkalmas arra, hogy az ebből származott bajokra és arra, *miként lehet a bajokat kikerülni: reá mutassunk*; s figyelmét felhívjuk azoknak, akik a szőlészettel foglalkoznak arra, hogy munkájukban mily czélból mily eljárást kövessenek.

A szenzál.

Ez a fajta az emberiségnek sem nem kapál, sem nem bajlódik a szőlőtelepítéssel. Az évi legnagyobb részét a kávéházak vagy vendéglők füstös helyiségeiben tölti el. Szüretkor vagy szüret előtt azonban elbujik, mint a szőlőmoly, amely a mely télen át a szőlőkarók repedéseiben rejtőzött.

Ezek azok, akik a kevésbé felvilágosodott, a helyzettel nem ösmerős embereket, de különösen azokat, akik pillanatnyi pénzhiányban vannak, behálózzák; s így pár forint közvetítési díj mellett: *a borvevőnek kiszolgálják.* És ezzel a szegény szőlész egy évi keserves munkájának hasznát kiméletesen legyen mondva: *elharácsolják.*

A jelen évben a borárok meglehetősen jóknak ígérkeznek; lehet számítani, hogy a borszőlő kilója 14—17 krt elfog érni. S mit mivelnek ezek a szőlő-élősdiek? A szegény tudatlan emberektől, jóval szüret előtt, a szőlő m. mázsáját 8—9 frtéért összevesároljuk.

Ezek azután futkosnak szaladgálnak. Tele beszélnek a szőlősgazda fejét. Hazudnak olyanokat, hogy az igazságos ítélet bőrüket a pokolba juttatja.

A Dunán innen azt hazudják, hogy a Dunán túl roppant szőlőtermés van és hogy a szőlők ára felette alacsony lesz. Dunán túl pedig a dunáninni termésre hivatkoznak.

Hamisított avagy e czélra megrendelt leveleket mutatnak fel. Szóval a gázság minden fegyverét addig forgatják villogtatják, míg a szegény tudatlan szőlész fejét összezavarják, és hálójokba kerítik. És ezek az

emberek 2—3 hó alatt keresnek annyit, hogy egész éven át rághatják a pipaszárukat; a helyett hogy amint képesek volnának: *dolgoznának*.

Ezek a valóságos kártékony individuumok elepik a szőlőszettel foglalkozó városokat. Lenyomják a szőlő és borárakat; s nem ritkán felültetik az eladókat. A vevőket azonban soha vagy nsgy ritkán. Annak inkább szolgálatában állanak, s így együtt küzdenek a szőlősgazda érdeke ellen.

Más téren az ilyen naplopókat kezdik már kiszorítani.

A szövetkezés az, mely az ilyen élősdiék talpa alól a földet kihuzza, s így ezt a kártékony fajt kiirtja.

A szövetkezés az, mely helyes állapotot teremt. Biztosítékot nyújt a vevőnek; a gazdának pedig azon előnyt, hogy borait illő árban értékesítheti.

Ha valaha szükségessé vált a szövetkezés, úgy ma kell annak megteremtésén megalakításán fáradozni; mikor a műborok kiszorítása érdekében is igen hathatós szervezetnek bizonyul.

Azért szövetkezzünk. Hogy miképen ssövetkezzünk: *azt a helyi viszonyok és körülmények mutatják meg*.

Szövetkezzünk. Erre int bennünket a kormány intézkedése is, mely a szövetkezeteket számos előnyökben részesíti, sőt olesó pénzzel is el látja.

Ha szövetkezzünk, nem leszünk kénytelenek borainkat elpocsékolni; nem leszünk kényteienek a naplopó szenzálokot jutalmazni; a borverők pedig felfogják a szövetkezetet keresni; mivel ott megbízható hamisítatlan borokat szerezhetnek be.

Ha már a peronoszpóra szőlőbetegség ellen találhatunk védezközt, hát védekezzünk azon kártékony individuumok ellen is, akik sem nem kapálnak, sem nem ültetnek: mégis kívánják a vámot szőlőtermésünk ből.

Abonyi.

Tapasztalatok a lizstharmit körül.

Nem akarok én egy hosszú időn át szerzett tapasztalatokat elmondani, hiszen a lizstharmit hazánkban csaknem új baj új betegség; tehát bő tapasztalatokkal nem rendelkezünk.

Annyit tudunk róla, amennyit a szakférfiak arról leirtak, helyesebben mondva más nyelven irt munkákból lemásoltak.

Megvagyok győződve, hogy ezen most veszedelmesnek mutatkozó betegséggel is lefogunk számolni; s nem kell ahhoz 3—4 évnél több, hogy ennek fittyet hányunk, mint amint kinevetjük ma már a peronoszporát, sőt magát a filloxerát sem látjuk oly hatalomnak, melylyel megküzdeni sem bírnánk.

Igaz, hogy a filloxera az ő kártékonyaságából még manapság sem engedett; de hát oly utra tértünk szőlőszetünkkel: *ahol ő bennüket követni nem képes*.

A lizstharmit már a múlt évben is jelentkezett az én ojtványyszőlőtáblámban; de *bizony annak kártékony hatását én szüretkor nem érez-*

tem.

A mézesfehér szőlőtáblában, a másodterméseken nagy mennyiségben jelentkezett, s a lisztharmat ezen ütött tanyát. Az igaz, hogy a másodterméseket részben meggátolta fejlődésében, de ez a másod úgynevezett Márton-szőlő sohasem adott valami jövedelmező termést.

Mondom a Márton-szőlőt teljesen ellepte; azonban az első rendes termés fürtein éppen nem jelentkezett; tehát semmi kárt nem tett.

Nem is tulajdonítottam neki nagy jelentőséget; nem is védekeztem ellene. S nem is nagyon aggodalmaskodtam, hogy ennek a jövő évre káros hatása lesz.

Csak most, midőn a lapokból mindenfelé a lisztharmatról beszélnek. Most midőn a szőlősgazdák ha egymással találkoznak üdvözlés helyett is azt kérdik egymástól: *van e nálad lisztharmat?*

Most midőn éppen oly közbeszéd tárgya lett a lisztharmat mint a Dreyfusz-ügy, s most midőn az élelmészek kezdik eme talán általuk is szított, és nagyított helyzetet saját javukra kiaknázni, hát én is nagyobb figyelmet fordítottam arra az új kellemetlen vendégre; és ime mit tapasztaltam?

Negyven holdat meghaladó szőlőterületemet, — amelynek egy részében a múlt évben, mint mondám a mézesfehér tábla másodtermésén nagy mennyiségben volt a lisztharmat — naponkint szigoruan át és átvizsgáltam; s úgy találtam, hogy a nevezett mézesfehér szőlőkön ez évben is van másodtermés; a másodtermésen most is van imitt-amott lisztharmat. De az első termésen egyetlen egy tőkét észleltem, melynek 2—3 fürtjén jelentkezett a lisztharmat ezelőtt 4 héttel. De a betegség mondok az első, a rendes termésen nincs; tehát a másod terméstről nem jutott az elsőre. Az elsőben az egyik lisztharmatos fűrtől nem haladt át a másikra. S ma midőn a szőlőt mint csemege szőlőt szállítás végett szedetem: a mondott körülményt örömmel konstatalom.

Ugyancsak egy másik szőlőmben találtam két tőkét július hó végén, mely lisztharmattal volt megtámadva.

Vártam mi lesz vele?

Vártam egész augusztus hó 15-ig, hogy hát fog-e terjedni? S miután a terjedés nem következett be: tanulmány szempontjából „*bojtos kénezővel*” kénporral behintettem.

S ime mit látunk? azt, hogy a lisztharmat nem haladt, a fűrtön a bogyók éppen olyanok mint voltak.

A lisztharmat a fűrtökről nem semmisült meg. Eppen oly szennyes színű mint volt; és a bogyók fejlődését sem tudom megállapítani.

M. G. szőlőbirtokosnak Ecséd határában van egy nagyobb tábla jól kezelt homoki szőlője.

Midőn a lisztharmatról olvasott, mint eleven szorgalmas ember kiment szőlőjébe, s miután ott lisztharmatot konstatalt, minden további gondolkozás nélkül, a most alkalmasnak hirdetett Assenbrandt-féle port azonnal meghozatta; s ügyes vinczellérjének meghagyta, hogy a szőlőt a szintén beszerzett fujtató segélyével az Assenbrandt féle porral hintse be.

A vinczellér harmadnapra beállit gazdájához és azt mondja: *uram! én nem folytattam tovább a porozást, mert úgy látom, hogy az nem*

ha sznot de egyenesen kárt csinál.

M. G. ur azonnal befogatta a 2. óra távolságra levő szőlőjét megtekinti, és megrémülve látja, hogy két holdat tevő két csatorna szőlője, melyet előtte pár nappal a Assenbrandt-féle porral behintetett: nyomorúságosan néz ki. Ugy nézett ki, mint midőn a nap a szőlőbogyót kiégeti. A szőlő színe le volt menve.

Abba hagyatta a további porozást; s ime a mellette levő szőlőjei, melyet nem porozott, csekély, alig észrevehető bajjal de igen szép; a porozott két csatorna pedig igazán rosszul néz ki.

O. J. urnak van Gy.-Patán egy nagyobb tábla fiatal három éves szőlője, melyen imitt-amott kevés lisztharmat van.

Ő is poroztatta kevés termésű szőlőjét s azt állítja, hogy a bogyók úgy állanak, mint porozás előtt; tehát fejlődés nincs. De ő azt is állítja, hogy a lisztharmat tovább nem terjedt.

Az ő véleménye az, hogy a porozással a bajt meglehet akadályozni; de a meglepett fürtnél nagy eredményt nem lehet elérni.

Egy szavahihető nagy szőlőtermelő beszélte el, hogy elment az erdőtelki szőlőket megtekinteni. Ott egy odavaló ember megevett egy fürt szőlőt, mely kénporozva volt; és egy óra eltelte után már az orvosi segélyre volt szüksége.

Több homoki szőlőtulajdonos tett előttünk nyilatkozatot, melyeknek összegezése az, hogy a lisztharmat szőlőjüknek leginkább a partos helyen levő részét támadta meg; míg a lapos részeken kevesebb vagyis jelentéktelen károkat tett.

Összegezve ezeket nézetem a következő.

A lisztharmat leginkább a homoki szőlőket támadja meg: az ojtvány szőlőkben ha föllép is, oly jelentékeny károkat nem tesz.

A homoki szőlőkben is az emelkedett helyeken szaporodik el, és vesz erőt a tőkén; és miért mindez? Azért mert a homoki szőlő általában gyengébb fejlődésű, soványabb mint a kötött talajban levő ojtványszőlő. A homokos és a hátság-dombos rész, mint a szél által összehordott rész, legkevesebb táperővel rendelkezik.

Ezek szerint tehát a lisztharmat a jól táplált erős talaju dus fejlődésű szőlőben nem igen tesz jelentékeny kárt. Sőt ha itt is föllép, a másodterméseket lepi el.

A kénpor mint az eredmény mutatta nem tisztította meg a szőlőt. Már pedig a hírlapok terén eddig közzététettek után azt hitte volna az ember, hogy a kénpor a lisztharmatot eltávolítja, a szőlőbogyót megtisztítja és olyan lesz, mint egyébként lett volna.

Ez úgy látszik csak felfogás volt; de nem tény. Mert a lisztharmatos szőlő lisztharmatos marad, és ráadásul még kénporos is lesz.

Csak azon előny látszik, hogy a bogyók nem repednek fel, s a mag nem kandikál ki a szőlőbogyójából.

Ez is nyereség. De szemben azon nyereséggel, hogy a keles lé is kénes lesz, eredmény lesz-e? *azt a jövő fogja bebizonyítani.*

Szóval a kénporozással nem birtuk elérni azt, amit tőle vártunk. Avagy lehet, hogy a kezelés mesterségét nem értettük.

De hát a porozáshoz nem kell egyéb mint az, hogy a bogyók beporoztassanak: ezt pedig egészen perfekt eszközöltük.

Szóljunk most már az Assenbrandt-féle porról.

Nyolcz éves életünk alatt nem mondhatja senki, hogy valaha a *Borászati Lapokkal* foglalkoztunk volna.

Tudtuk, hogy ez egy ejterjedt organum; — Tudtuk, hogy egyszer mászor jeles szakközsegek is irnak benne.

De most foglalkozzunk vele, s kimondjuk, hogy azon eljárását, hogy az Assenbrandt-féle port oly rettentően ajánlja, oly erős reklám cikkeket ir róla, — hogy a reklám cikkeket közlés végett a vidéki lapoknak is megküldi, — hogy minden lehetőet elkövet, hogy a szőlősgazdákat reá birja, miszerint szőlőiket az assenbrandt-féle porral hintsék be, hogy ösztökéli őket arra, hogy az assenbrandt port tartsák minden háznál készen, mint a szentelt vizet — hogy a szükségletet még a tél elején beszerezzék, és hogy mindezek mellett az Assenbrandt-féle por csakis a *Borászati Lapok*nál szerezhethető be: szó nélkül nem hagyható.

A lisztharmat betegség mint mondánk még új betegség. Ezen betegséggel szakközsegeink jelesei már fogalkoztak. És ugy a Bpsten tartott 3 hétre terjedt tanfolyamon, valamint az eddig megjelent értekezésekben és kiadott szakművekben azt hallottuk azt olvastuk, azt ajánlották, hogy ezen betegség ellen egyedüli biztos szer: *a kénpor*.

Most egyszerre megjelenik az Assenbrandt-féle por! Anélkül, hogy valaki hazánkban róla nyilatkozni képes volna, hogy valaki már a multban kísérletet tett volna vele, és a *Borászati Lapok* elkezdik hangosan dicsérni. Elkezdik ajánlani, melynek folytán százan és ezren vásárolják be.

Ezt nem helyeselhetjük.

Hogy közülök hány fog ugy jární mint M. G. ur, azt a jövő fogja b ebizonyítani.

Ajánlja a nevezett lap a nélkül, hogy a felett valamelyik elismert szakközegünk nyilatkozott volna.

Ajánlják, és métermázsáját 28 frtért árusítják.

Azt mondják, az assenbrandt-féle por a következő összetételből áll: mész, rézpor és kénpor egyenlő arányban.

Ha ez így van, akkor ez a assenbrandt por mellett: rebach tekintetében lehet a nagy dobot verni.

Mert egy m. m. kénpor 9 frt; egy métermázsa rézgáliczpor 30 frt; egy métermázsa mész 1 frt 80 kr; így 3 mázsa összesen kerül 41—42 frtba, mely 3 részre osztva egy mázsára 13—14 frt esik.

És ez igen nagy jövedelem azért, hogy ezen 3 anyag összekevertessék.

Tudvalevő dolog, hogyha a szőlősgazdát a lisztharmat rettentő kártekonyságáról elrémitik, és azután az assenbrandt-féle port mint megmentőt ajánlják: *szalad a szegény annyiszor csuful felültetett gazda; s ha pokol fenekéről is, de szerzi a pénzt azért, hogy oly gyógyszerre adja ki, melynek tökéletességéről hazánkban eddig senki meg nem győződött. S ha jó is, kérdés: ami viszonyaink között megfelelő-e a hozzá füzött várakozásnak?*

Nagyon helytelenül járt el a *Borászati Lapok* szerkesztősége; és

ha már annyira ajánlja, a dekorum végett sem illő, hogy ő a nevezett por egyedüli beszerezhető forrása.

Hiszen uram, ez rengeteg összegre megy! . . . S ha nem válik be: a lap tekintélyére végzetessé válhatik. Mert a megkárosodott emberek panasza örökös; az messze elhat eljut.

Hát még most sem eléglik meg azt a tetemes felesleges kiadásokat, melyeket a szőlész közönséggel tettek?

Évekkel ezelőtt a különböző ojtógépekkel vezették félre a közönséget. Ajánlottak minden újat, anélkül, hogy annak czélszerűségéről meggyőződtek volna. A szőlősgazda vette hozta nyakra-főre, s ma az mind a lombtárba kerül. Később *azuritu* volt a biztos szer, míg ezen üdvözítő szer is elmaradt, mert a kor niny körrendeletében annak használhatlanságáról a közönséget felvilágosította.

Az assenbrandt-féle pornak ily nagy elterjedésében a kormánynak is van része.

A szőlészet érdekében, melynek fejlesztéseért annyi állami közeget tart és oly rengeteg kiadásokat tesz: *kellott volna már a múlt évben egy állami szakközeget kiküldeni*, a lisztharmatot tanulmány tárgyává tenni; s az ellene alkalmazható védekezési eljárást megállapítani és közzétenni.

Avagy akkor teszi már meg, mikor az assenbrandt-féle por **fabrikáloi** sok ezer forintot *kivesznek a szegény szőlész zsebéből?! . . .* Különösen akkor fog az nagy fájdalmat okozni, ha sokan úgy járnak, mint M. G. ur, ecsédi szőlőjében.

Még a szüret el sem érkezett, már is úgy beszélnek a borvevők, hogy ők oly szőlőtermését nem veszik meg, amely kénporral avagy assenbrandt-féle porral be van hintve.

Most folyik a csemege szőlő szállítás; melyik kereskedő lesz oly merész, hogy a kénporral vagy assenbrandt-féle porral hintett csemege szőlőt megvásárolja, kirakatába kitegye.

Ki lesz oly izlésű ember, aki az így behintett szőlőért pénzt ad.

Baj ez nagy baj! . . . De hát az a legnagyobb baj, hogy az állami közegek — hallgatnak.

Hiszen teljes joggal elvárhatná a szőlész közönség, hogy ilyen nagy veszedelemmel szemben, az állam mint nagy hatalom állana elé.

Szakközegeit utasítaná, hogy külföldön, ott ahol betegség mutatkozott, és ellene védekeztek: tegyenek tanulmányt, s az eredményt a szó sközönségnek tudomására hozzák.

Nagy tisztelettel viseltetünk mi E. K. szőlészeti főfelügyelő, valamint a kormánybíatos ur iránt, de hát sértés nélkül mondvá, sokkal nagyobb szolgálatot tenne a szőlészetnek, és sokkal jobban betöltené állását, ha a helyett, hogy a Borászati Lapokban „E” jegy alatt olyanról irt cikkeket, melyet ma már a szőlészek mindannyian tudunk, s ha azok a metszési eljárási rajzok helyett, melyek ezer és ezer uton és módon lát világot, — szerintem teljesen el nem fogadható — ha a lisztharmatról írna beszélne és tartana értekezleteket

És utját vágná annak a nagy rekiannak, melyet az assenbrandt érdekében, úgy látszik részben üzteti szempontból is a Borászati

Lapok csinálnak.

Mivel nem akarunk sérteni, nem akarjuk azt hinni, hogy ebben a laphozói viszonya feszélyezi.

Ha pedig ő is szakértelmével meri állítani, hogy a kénpor teljesen célhoz vezet és az assenbrandt-féle por csakugyan hasznos: akkor kegyeskednék annak kifejezést adni, s egyszersmind utasítást adni, mily eljárás követendő, hogy az általunk jóval előbb felsorolt dolgok másként és célhoz vezetőnek bizonyuljanak.

Mi egyes szegény, kipénztelenített szőlészek, nem rendelkezünk annyi könnyű pénzzel, hogy oly országokba utazzunk, ahol ez ellen sikeresen védekeznek!

De igen is az állam teheti, sőt tennie kell; mert ha közülünk mond valaki tanácsot, annak soha sincs annyi jelentősége, mintha azt az állami szakférti, akitől tanulnunk kell, mondja ki.

Az ojtás kivitele, a metszés, a kapálás tanítása mind szép dolog; köszönet érte; de ezerszer többet ér az, ha a föllépet veszélylyel szemben lesz az állami közeg kutatóvá; tesz tanulmányokat, és azt a közérdekben közzé teszi.

Nem polémái viszketeg vezeti tollunkat, sem az, hogy az érdemeket kicsinyítjük, de az az elkeseredés, mely keblünkben él, hogy ily veszélylyel szemben az illő forum hallgat; s nezi türi mint készül a reklám, mint fogy a szőlész pénze oly dologért, mely felett az állami szakközegek még nem nyilkoznak.

Hisszük és reméljük, hogy jelen soraink eljutnak az illetékes helyekre vagy helyre: és a kívánt cél el lesz érve; s mielőbb nyilatkozni fog ez a nagy férfiú Darányi miniszter ur, aki a szőlészetnek addig is sokat tett, s utasítani fogja szakközegeit, hogy lépjenek a tanulmányozás terére, s röviden olvasni fogjuk a hivatalos nyilatkozatot az assenbrandt-féle porok érdekében.

Ha az előbb felsorolt tényekről bővebb információ kívántatik, szerkesztőségünk az illetőket megnevezi, kiknek szólójukban a felsorolt dolgok megtörténtek.

—r. —n.

Nyilatkozat a csodaszőlőről.

Tek szerkesztő ur!

Egy izben értesültem, hogy a visontai szőlőjében egy új fehér faju szőlőt fedezett fel, *a mi rendkívül bő termő és nagy fürtű.* Egy szóval igen háladatos. Én is szintén erősen érdeklődöm és kercesem a jó és bő termő szőlőfajt, elmentem e hó 10-én a szerk. ur visontai szőlőjébe, s láttam az igazán *csodálatos*, s az ön által nevezett **csoda szőlőfajt!!** Ami egészen bámulatba ejtett.

Láttam már sok szép jó és bámulatos szőlőfajokat, *de ilyet még soha nem láttam.*

Az első töke látása azt a benyomást tette reám, hogy ez egy helyét kedvelő bő termésthöző *sikerült töke*, a melyen körös-körül láttam 10—12 fürt szőlőt, melyek egy és két kiló súlyúak föltétlenül! lehetnek.

Ezután elmentem a másik tábla szőlőbe, ahol már ilyen fajta szőlő nagyon sok volt: — s akkor láttam: hogy ezek *egyől—egyig ilyen nagy fiirtökkel vannak megrakva*. Kijelentem, hogy ennél szebb és bővebb termő szőlőfajt még nem láttam, nem is ismerem.

Kivánatos volna, ha a szőlő termelők, kiknek szintén érdekükben áll, a vidékről is eljönnének ennek a helyszíni megtekintésére.

Engedjen meg, hogy távollétében vettem magamnak ezen bátorságot de a kíváncsiság furdalt; — bocsásson meg, hogy szőlőjét átnézem.

Egyuttal a közönség érdekében kérem e soraimat lapjában közölni. Bocsánatot ismételten kérve maradok tisztelő barátja
Kelt Gyöegyösön 1899. szept. 14.

Czikmántory István

szőlő-termelő.

Ha csak valami rendkívüli időjárás nem késztet, az előbbi szüretre: a *csudaszőlőket* október hó elsejéig a tőkéken hagyom. Bárki megtekintheti, és tetszés szerint nyilatkozhat.
Szerkesztő.

A lugos művelés.

Most mikor a filloxera pusztítását hazánkban nagy részben bevégezte, azt látjuk, hogy egyes lugosra nevelt szőlőtőkék még most is élnek.

Ezen körülmény gondolkozóba ejti a szemlélőt, és kérdést tesz: mi az oka annak, hogy a lugos szőlők egynémelyike még most is él. De viszont mi az oka annak, hogy egynémelyik lugos pedig egészen kiveszett.

Bizon-bizon csak mélyrehatóbb elmélet ad útbaigazítást.

A lugos tőke gyökerei, ha kezdetben jól voltak kezelve, és ha az altalaj nem szikla: mélyen hatoltak a föld belsejébe. S mivel a filloxera csak bizonyos mélységig hatol le: — ha élőködik is a tőke gyökérzetén, csak a felsőbb gyökereket támadja meg, míg az alsó gyökereken át a tő él.

Hogy a felső gyökerek elpusztításával nem vesz ki a tőke, nagyon természetes; sőt egy bizonyos időszak után még inkább ellenáll; mert azáltal, hogy a tőke felső gyökérzete a filloxera által megsemmisítettik, beáll azon állapot, hogy a talpgyökerek annál inkább mélyebben hatolnak be a földbe, ahova már a filloxera nem jut el; s így ellenállásuk még inkább biztosítva van.

Ezekből az volna a tanulság, hogy a filloxera ellen, lugos művelési rendszerrel lehetne védekezni.

Elmondott értelemben, és ha az ültetés első 4—5 évében a kezelésre gond fordítatnék: igenis lehet a filloxera ellen védekezni; csak-hogy nálunk alig lehet a lugos rendszert meghonosítani.

Az időjárás és a klimatikus viszonyokhoz alkalmazkodott a törekvő munkás nép. Olaszországban, ahol az égalji viszonyok olyanok, hogy ott télen a szőlővesszők elfagyásától félni nem lehet: a lugos művelési rendszer nagy részben elfogadtatott.

Ezen körülményből is megfejtést nyer azon szerencsés helyzet,

mely ott a filloxa pusztítását illetőleg tapasztalható.

Mig más országokban a filloxa pusztítása rohamos volt, Olaszország azon részében, ahol a lugos rendszer divik lassan halad.

Czikkünk bekezdésében azt mondtuk, hogy némely lugos tő él, a másik elhalt, elpusztította a filloxa.

Ezen két irányu állítást és annak okát kívánom megfajteni.

Ha a lugos az első 4—5 évben úgy kezeltetik, hogy minden év tavaszán és őszén a harmit gyökerek eltávolítatnak: ekkor beáll azon állapot, hogy a gyökerek mélyebben hatolnak be a földbe, és így a filloxerának tovább ellenállanak. Ha ellenben az elültetett tőke figyelmen kívül hagyatott, és a harmitgyökerek megerősödtek: ennek folyományszerűen a talpgyökerek fejlődése elmaradt; s így a tő a felső elfutott gyökerekről táplálkozik. Most jó a filloxa, természetesen a felül elfutott gyökereken kényelmesen halad, mig végtére az egészet tönkreteszi.

Mivel pedig a ki nem fejlődött talpgyökér, a már megerősödött elombozódott lugost táplálni nem képes: a tő visszaesik, megsemmisül.

Az eddig elmondottak után az a kérdés lehetne felvethető, hogy hát a filloxa ha a fő gyökeret megtámadja: azt nem pusztítja el? ... s ha megtámadja, nem-e rontja meg úgy, hogy az alsó részen levő meg nem támadott gyökerek a táplálékot, a lombozathoz a tőnek éltetésére felvezetni nem bírja?

Ezen kérdésre a következő nézetet nyilvánítunk.

Igenis megtámadja, héja alá mászik, azt elpusztítja, de a fás részekbe nem bírván behatolni, a tő éltető nedve, ha kissé nehezebben is, de mindig eljut a levélzethez, a lombozathoz.

A szőlőtőnek az a tulajdonsága van, hogy kérget elvetl elhullatja, s a fás részekről képződik az új kéreg. Tehát a kéreg ezek szerint rendkívüli szerepet nem játszik a tő életének befolyására.

Tessék egy a földből kivett tőkének fő gyökerét megnézni, egész szalagokat lehet róla lehuzni, mikor végre a halvány rózsaszín fás rész marad.

Ha pedig egy hosszú nyaku tőkéről az ilyen ugynevezett kérget levesszük, mit tapasztalunk? azt, hogy nemcsak a tő él tovább, de új kéreg képződik.

Ebből kifolyólag, ha a filloxa tőke főgyökérzetén megtámadja is a kérget, a héjat, mint látható el: a tőke tovább él.

Tehát ha a tőke gyökere oly mélyen képes behatolni a föld belsejébe, ahova őt a filloxa követni nem bírja: a filloxa pusztítása dacára is élni fog; mint ahogy némely lugos él. Ellenben ha a fő gyökerek a föld belsejébe jól be nem hatoltak: a lugos elvesz; mint amint látjuk, hogy több lugos a filloxa pusztításának áldozatul esett.

Ezek elmondása után kérdezzük: mi ebből a tanulság? És a szerzett tanulság után mit lehet előnyösen felhasználnunk?

Az elmondottak szerint megállapíthatjuk, hogy az öntudatosan kezelt lugos a filloxerával megküzd, az ő pusztítása dacára él, és természetesen tartalmazza a gazda fáradságát.

Lugos művelésnél az elmondottak alapján a következő eljárás követendő.

A lugosnak ültetett tőkét, az első év őszen; a harmat, sőt az oldal gyökerektől is meg kell tisztítani. Ezen eljárással elérjük azt, hogy a sziv - illetve talpgyökerek erősen fejlődjenek, és mélyen hatolnak a földbe.

Ugyan így kell eljárni legalább 4—5 éven át. Sőt ha ezt későbbben tesszük, akkor is csak elősegítettük az alsó gyökérzet fejlődését.

Ha így bánunk el a lugos szőlőtőinkkel, a tőke alatti rész hancsai is keményebbeké válnak, úgy hogy a filoxera pusztításának jobban ellenállanak.

Sőt hogy a fő gyökérzetet a filoxera pusztításától megoltalmazzuk, helyesen járunk el, ha a lugos szőlő első 3—4 évben megszénkénegezzük. Ez idő alatt a földszínehez közel álló fő gyökérzet, részben az évenkénti kitakarással annyira lesz elősegítve hogy megkérgesedik, és vele a filoxera nem bír.

Később aztán, midőn az alsó gyökerek mélyen behatoltok, a szénkénegezés is elmaradhat, a tő élni fog. Ez az én nézetem, tapasztalatom és tapasztalataim konzekrencziája.

Záradéku még valamit.

A tőke nem a vastag de a hajszál és szivgyökérzete által nyeri a táplálékot; a filoxera előbb a vékony hajszál és kicsi gyökereket támadja meg, csak akkor helyeszkedik el már a vastagabb gyökér hancs alá, midőn eléggé elszaporodott, és szaporodását ott eszközli. De táplálékot a vékonyabb gyökerekből veszi.

Ha tehát vékony gyökeret nem talál, nincs táplálék, tovább áll. Így jár az olyan lugosnál is, ahol a felső harmat és oldal gyökerek egész a talpgyökerig eltávolítottak.

Ezek után az a kérdés merül fel: célszerű és hasznos lenne nálunk a szőlőszetttel lugos művelésre áttérni és így kezelni?

Általánosságban nem lenne célszerű, mert ma már a szénkénegezésben és a nemesítési eljárásokban oly rendszert bírnak, melynek birtokában a filoxerával megküzdehetünk.

De nem volna célszerű azért sem nagyobb téren foglalkozni a lugos rendszerrel, mert nálunk a téli nagy hidegek, a hajtásokat vesszőket elfagyasztják. Fagyos esapok pedig nem adnak termést.

Nem volna célszerű azért sem, mivel a lugoson termett szőlő sohasem ad olyan bort, mint a tőken termett.

De azért a lugos művelésnek is meg van a helye. Csemege szőlők tenyésztésére különösen kertekben, villákban a lugos egyik elfogadott művelési rendszer.

Csakis ez érdemben tárgyaltuk a lugos rendszert, s csakis ilyen értelemben kívánjuk nyilatkozatunkat érvényre juttatni.

Csak még azt akarjuk megemlíteni, hogy ezen körülménynek, mi, szerint a lugos rendszerű tőkék harmat és oldal gyökereit eltávolítjuk eltekintve a filoxera elleni védekezéstől, még egy nagy előnye van. És ha egyébiránt nem marasztalunk el kell távolítani a mondott gyökereket, hogy a talpgyökerek mélyen hatoljanak a földbe; mivel a mélyen behatolt gyökérzet a legnagyobb szárazságban is dusan ellátja nedvvel a szőlőt; s azon lugosok bogyóit, melynek gyökerei mélyen behatoltak a földbe: mindig nagyok tömötték lesznek.

Az elmondottak megérdemlik, hogy a lugos harmat és oldal gyökérzetének eltávolítására kellő figyelmet fordítsunk.

Amerikai szőlővessző eladás.

Senol nem üzetik oly visszaélés, mint a ripária-portális szőlővessző eladásánál. Miután a bevásárlók ripária-portálist keresnek, az eladók azt hirdetik, holott a legtöbb így hirdetett vessző nem ripária-portális.

De ezt nem lehet félrevezetésnek tekinteni, mivel a ripária-portálist még most is kevesen ismerik. Ők is így nevezve vették, és ily név alatt adják tovább. A ripária-portális félette könnyen felősrerhető.

Növekedése eltér a többi ripáriától azzal, hogy míg azok bokrosan fejlődnek, ez már az első éves korában kifutja magát; hosszú hajtásokat hoz, nagy terjedelmes levélzettel, a bordázat között a szövet dudorodott

Levelei míg fejlődnek, egész szeptember hó közepéig nem sötétzöld, hanem gyenge-sárgába átmenők.

Eladó sima vesszők:

1. Ripária szelekta első osztály ezre	—	—	10	frt.
" " másodosztály "	—	—	5	frt.
2. Ripária-portális fajtiszta első osztály	—	—	18.	—
" " másodosztály	—	—	9.	—
" " harmadosztály	—	—	5.	—
3. Szolónisz — — első osztály	—	—	10.	—
" " másodosztály	—	—	4.	—
4. Rupesztrisz montikula első osztály	—	—	10.	—
" " másodosztály	—	—	5.	—
5. Othelló — — első osztály	—	—	12.	—
" " másodosztály	—	—	8.	—
6. Jaquez — — első osztály	—	—	8.	—
" " másodosztály	—	—	4.	—

Gyökeres vesszők.

1. Ripária szelekta — ezre — — —	20.	—
2. Ripária-portális fajtiszta " — — —	30.	—
3. Othelló — — " — — —	25.	—

Zöldoltványok.

Fajtiszta ripária-portális alanyon.

1. Nemes kadarka ezre — — — —	80.	—
2. Mézesfehér " — — — —	80.	—
3. Olaszrizling " — — — —	80.	—
4. Vegyesek " — — — —	70.	—

Ripária szelektán ezre 20 frttal olcsóbb.

Gyökeres fásojtványok ripária-portálison.

Nemes kadarka ezre — — — —	150	frt
Olaszrizling " — — — —	150.	—
Kövidinka " — — — —	150.	—

és 25 fajban csemegeszőlők, melyekről kívánatra külön árjegyzék küldetik.

Ripária szelekta alanyon ezrenként 25 frttal olcsóbb.

Csudaszőlő, zöldoltvány: ripária-portális vagy szolónisz alanyon egy db. egy forint.

Eladó európai szőlővesszők.

Sima csemege fajok.

Muskat alexander 10 szál 30 kr.	Cor. magn. 10 szál . 30 kr
„ Biffere . . . 30 „	Ezr. Magyarország 3. —
„ Boowod . . . 60 „	Csodaszőlő . . . 8.—
„ Blank quen Vikt. 50 „	Fürj-tojás . . . 20 „
„ Citronelle . . 30 „	Fehér napoleon . . 40 „
„ Croquant . . 25 „	Kossuth Lajos . . . 50 „
„ Damaskus . . 25 „	Malaga Rosea . . . 80 „
„ De nantes . . 25 „	Malakkoff uzum . . 50 „
„ Genuai . . . 52 „	Mandlen Angevine . 20 „
„ Dr. Hoog Róbert 50 „	Óriási Napoleon . . 30 „
„ Frontingnan bl. 25 „	Perzsiái óriás . . . 20 „
„ . . . ruge 25 „	Perl Imperiál . . . 30 „
„ Ottonel . . . 25 „	Prekocie de malinque . 20 „
„ Tokaj . . . 25 „	Piros nagy Napoleon . 50 „
Rozsdás muskolat . . 20 „	„ kis Napoleon . 50 „
Chas . Almeria 10 szál 25 „	Riese de calabre . . 30 „
„ . Angevina . . 25 „	
„ . Des angeres . 25 „	
„ . Blanc . . . „	
„ . Fonteneble r. 30 „	
„ . Imperial . . 30 „	
„ . Jeruzsalem . 30 „	
„ . Német piros . 30 „	
„ . Mathiasz . . 50 „	
„ . Teneriffe . . 30 „	
„ . Tokaj den J. 30 „	
„ . Rouge . . . 25 „	
„ . Szt. Fiakre . 30 „	
Duchesse of Buccleuch 60 „	

Borszőlők.

Nemes kadarka ezre . 4.—
Nagy burgundi „ . 4.—
Oportó . . . „ . 5.—
Szent-lőrincz . „ . 5.—
Kövidinka . . „ . 4.—
Bakator . . . „ . 5.—
Mézesfehér . . „ . 4.—
Ezerjő . . . „ . 5.—
Rizling . . . „ . 4.—

Gyökeres vesszők szintén több fajtaból kaphatók.

Megrendeléseknél 25%-tóli előleg küldendő. A név, a lakhely, vasuti vagy hajó állomás tisztán olvashatóan kiirandó.

Gyöngyös, Hevesmegye 1899 szept. 12

Tisztelettel

Csomor Kálmán

szőlőnagybirtokos.

Kovács és Társa könyvnyomdája, Gyöngyösön.